

Michał Piela

Mistrz i Wychowawca : ks. prof. PWT
dr hab. Antoni Kielbasa,
salwatorianin (1938-2010)

Studia Salvatoriana Polonica 5, 123-141

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. MICHAŁ PIEŁA SDS

▪ Mistrz i Wychowawca.

Ks. prof. PWT dr hab. Antoni Kielbasa,
salwatorianin (1938-2010)

Ksiądz prof. Antoni Kielbasa zmarł niespodziewanie w Trzebnicy – w 72. roku życia, 54. roku życia zakonnego i 48. roku posługi kapłańskiej – w swej pracowni naukowej pod wieczór 15 lipca 2010 r. Przybliżenie jego bardzo bogatej osobowości i życia, poświęconego niestrudzenie dla dobra bliźniego w wymiarze życia kapłańskiego, zakonnego i szczególnego jego powołania, jakim było umiłowanie nauki historii, stawia nie lada wymagania przed każdym z badaczy. Ksiądz prof. Antoni Kielbasa całe swoje dojrzałe życie poświęcił poznawaniu, zgłębianiu i przybliżaniu charyzmatu Założyciela salwatorianów, Czcigodnego („Venerabile”) Ojca Franciszka Marii od Krzyża Jordana, historii Zgromadzenia i dziejów Polskiej Prowincji Salwatorianów. Od 1972 r. aż do śmierci mieszkał we wspólnocie salwatorianów w Trzebnicy, która od 1945 r. ma pieczęć nad sanktuarium św. Jadwigi Śląskiej. Prawie 40 lat swojego życia poświęcił on na nieustanne szerzenie kultu tej świętej. Stał się kompetentnym i powszechnie cenionym znawcą dziejów życia św. Jadwigi Śląskiej oraz popularyzatorem cnót i wskazań Patronki Śląska. Ukazywał ciągle jej rolę na rzecz pojednania między narodami, szczególnie narodem polskim i niemieckim – i to zarówno w odległej przeszłości, jak i współcześnie. Jednocześnie ks. prof. A. Kielbasa wyróżniał się jako badacz dziejów Kościoła o rozległych zainteresowaniach i bogatym dorobku naukowym. Stał się znany w wielu środowiskach naukowych jako autor z zakresu monasteriologii, hagiografii, histo-

Ks. dr hab. MICHAŁ PIEŁA SDS – kierownik Katedry Historii Kościoła na Śląsku na PWT we Wrocławiu; wykładowca w WSD Salwatorianów w Bagnie; e-mail: michpie@sds.pl.

rii XIX i XX w. oraz historii Śląska. Będąc profesorem Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu i Wyższego Seminarium Duchownego Salwatorianów w Bagnie, był ceniony i szanowany przez wielu jako znakomity mistrz, nauczyciel i wychowawca znaczącej ilości absolwentów tych uczelni. Nie sposób pominąć talentu organizacyjnego ks. prof. A. Kiełbasy. Był on przecież inicjatorem i sprawnym organizatorem rozmaitych sympozjów naukowych, także o międzynarodowym zasięgu i znaczeniu, oraz różnorodnych konferencji, spotkań czy wystaw; te ostatnie inicjatywy wpisały się na stałe w program corocznych trzebnickich Tygodni Kultury Chrześcijańskiej¹. Spróbujmy, więc – choćby w zarysie – ukazać bogatą sylwetkę tego wybitnego znawcy historii Kościoła, a szczególnie dziejów swojego zgromadzenia zakonnego, Śląska, życia św. Jadwigi Śląskiej i dziejów sanktuarium jadvizańskiego w Trzebnicy.

I. Curriculum vitae

Ksiądz Antoni Jerzy Kiełbasa urodził się 6 listopada 1938 r. w Zgodzie, dzielnicy Świętochłowic, na Górnym Śląsku, w wielodzietnej rodzinie rzemieślniczej Małgorzaty z d. Dziuba i Jerzego Kiełbasów (ojciec był rzeźnikiem); miał czterech braci i dwie siostry. Rodzice niewątpliwie byli ludźmi głęboko religijnymi i blisko związanymi z życiem Kościoła. To z domu rodzinnego ks. Antoni wyniósł cenne wartości, takie jak: poszanowanie człowieka, jego pracy, a także wzajemną życzliwość. Taka atmosfera domu rodzinnego i promowane w niej wartości ludzkie i chrześcijańskie stały się osobistym dziedzictwem serca i umysłu przyszłego ks. profesora. To także tej atmosferze religijnej należy zawdzięczać, że również brat ks. Antoniego, Jerzy, wybrał drogę kapłańską, a dzisiaj pracuje jako proboszcz parafii w Ornontowicach w archidiecezji katowickiej. Natomiast bratanek ks. prof. A. Kiełbasy, Ireneusz Kiełbasa, wkroczył na drogę życia zakonnego i kapłańskiego – podobnie jak jego wujek – w zgromadzeniu salwatorianów. Dziś pełni on odpowiedzialną funkcję prefekta alumnów w Wyższym Seminarium Duchownym w Bagnie.

W 1945 r. Antoni Kiełbasa rozpoczął podstawową edukację w pierwszej klasie szkoły podstawowej w Świętochłowicach. Po jej ukończeniu podjął w 1953 r. naukę w Małym Seminarium Duchownym im. św. Jacka w Ka-

¹ Archiwum Prowincji Polskiej Salwatorianów w Krakowie (cyt. dalej: APPS), APZ *Kiełbasa Antoni* (10. Relationes; *Refleksje o życiu godziwym* [Jerzy Bogdan Kos]. *Jubileusz 40-lecia kapłaństwa ks. prof. Antoniego Kiełbasy SDS*, Wrocław 2003, s. 3).

towicach (wówczas noszących nazwę Stalinogród). Ta edukacja trwała dwa lata i stanowiła ważny okres w życiu A. Kielbasy. Był to czas największego terroru stalinowskiego, panującego w Polsce w pierwszej połowie lat 50. XX w. Gimnazjum i liceum im. św. Jacka oraz Niższe Seminarium Duchowne im. św. Jacka w Katowicach były swoistym antidotum na panującą sytuację społeczno-polityczną i stanowiły wówczas kuźnię kadr ludzi, którzy do dziś odgrywają ważną rolę w życiu społecznym i kościelnym. Przy wstąpieniu do Małego Seminarium Duchownego towarzyszyła mu opinia proboszcza jego rodzinnej parafii: „Uczeń Kielbasa Antoni uczęszczał regularnie na naukę religii i przystępował co miesiąc do św. sakramentów. Był wzorowym uczniem. Jego zachowanie się poza kościołem było również dobre i wychowanie z domu bez zarzutu. Pochodzi on z rodziny dobrej i pobożnej”².

W lipcu 1955 r. Antoni postanowił wstąpić do salwatorianów, a prośbę o przyjęcie do zgromadzenia uzasadniał następująco: „(...) Po ukończeniu klasy 7 szkoły podstawowej w roku 1953 wstąpiłem do Niższego Seminarium Duchownego im. św. Jacka w Stalinogrodzie, gdzie uczęszczałem przez dwa lata. Obecnie pragnę wstąpić do Zgromadzenia Ks. Ks. Salwatorianów. Chcę się uczyć i dobrze sprawować”³.

Proboszcz parafii św. Józefa w Świętochłowicach-Zgodzie, ks. Śliwka, w opinii wystawionej kandydatowi podkreślał, że jego rodzina „jest znana ze swej głębokiej religijności”, a także, że „wszyscy są przywiązani do kościoła i szanują osoby duchowne”. O samym kandydacie napisał: „Pobożność jego sięga aż do lat dzieciństwa i jest zupełnie zdrowa bez wszelkich objaw ujemnych (...). Moralnie zachowuje się bez zarzutu. Kandydat jest pokorny, posłuszny i grzeczny. Z innymi żyje w zgodzie”. Znajdujemy i taką opinię proboszcza: „Uczeń Kielbasa Antoni służył przez kilka lat jako ministrant w naszym kościele. Spełniał swoje obowiązki dobrze, uczęszczał pilnie na naukę religii i przystępował co miesiąc do św. sakramentów. Jego zachowanie się poza kościołem było również dobre i wychowanie z domu bez zarzutu. Pochodzi on z rodziny pobożnej i wzorowej”⁴.

Sam kandydat, Antoni Kielbasa, napisał w specjalnie sporządzonym kwestionariuszu, że przebywał w dobrym środowisku; jako zamiłowanie sportowe wymienił koszykówkę, a jako naukowe – matematykę⁵.

² APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (1. Ingressus in SDS).

³ Tamże.

⁴ Tamże.

⁵ Tamże.

20 sierpnia 1955 r. Antoni Kielbasa został oficjalnie przyjęty w Bagnie do nowicjatu, który rozpoczął 7 września. Jego pierwszym wychowawcą był magister nowicjatu ks. Jan Wroński. W roku następnym, 8 września, złożył w Bagnie pierwsze śluby, a 8 września 1962 r. wieczystą profesję zakonną. Studia filozoficzno-teologiczne odbył w Wyższym Seminarium Duchownym Salvatorianów w Bagnie. W opinii władz zakonnych, jeszcze przed otrzymaniem tonsury, alumn Antoni Kielbasa został oceniony następująco: „Charakter dobry i otwarty. Szczerze pobożny. W zachowaniu obyczajów nienaganny. Bardzo społeczny i pomocny innym we wszelkich sprawach. W nauce dobry i również społeczny. Zawsze chętnie i przykładowie posłuszny. Z zamiłowaniem oddaje się pracy ministrantów i lubi służbę Bożą”. Już na pierwszym roku filozofii alumn Antoni wskazywał na historię jako osobistą specjalność; podkreślał też znajomość j. niemieckiego, a spośród swoich zainteresowań sportowych wyliczył: tenis, siatkówkę i piłkę nożną. To zamiłowanie do historii było stale pielęgnowane przez alumna Antoniego Kielbasę w czasie studiów. Dlatego prefekt ks. Joachim Więzik, w opinii wystawionej diakonowi A. Kielbasie przed otrzymaniem święceń kapłańskich zwrócił szczególną uwagę na jego osobiste uzdolnienia: „Wyróżnia się i wykazuje szczególne zainteresowanie historią i sądzę, że w przyszłości będzie mógł oddać Zgromadzeniu wielkie usługi jako historyk, jeżeli mu się udostępni dalsze studia”⁶. Wkrótce tak miało się stać.

Po ukończeniu studiów teologicznych diakon Antoni Kielbasa otrzymał 29 czerwca 1963 r. święcenia kapłańskie w sanktuarium św. Jadwigi w Trzebnicy z rąk bpa Andrzeja Wronki, biskupa pomocniczego archidiecezji wrocławskiej. Na obrazku prymicyjnym neoprezbitera znalazły się słowa: „Panie, nie jestem godzien... Uwielbiaj duszo moja Pana... + Pamiątka Święceń Kapłańskich i Prymicyj ks. Herbert Antoni Kielbasa salvatorianin w Roku II Soboru Watykańskiego 1963 – Świętochłowie (na innych obrazkach: Bagno-Świętochłowie 29 VI – 1963 – 7 VII)”⁷.

Posługa duszpasterska neoprezbitera ks. Antoniego Kielbasy rozpoczęła się w parafii i sanktuarium św. Jadwigi w Trzebnicy. Proboszczem tej parafii i kustoszem sanktuarium był znany i ceniony wówczas ks. dziekan Wawrzyniec Bochenek SDS. To on organizował tutaj duszpasterstwo od samego początku nowej rzeczywistości powojennej, a więc od 1945 r. Ksiądz A. Kielbasa rozpoczynał pracę w duszpasterstwie parafialnym w przełomowym okre-

⁶ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (5. Studia).

⁷ Tamże (6. Święcenia).

sie dla Kościoła katolickiego, jakim były obrady II Soboru Watykańskiego (1962–1965)⁸.

W 1964 r. ks. Antoni Kielbasa rozpoczął studia specjalistyczne z historii Kościoła na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Sam bohater tego eseju tak pisał o tym pasjonującym czasie swojego życia: „Moimi mistrzami byli ludzie tej miary, co: bp prof. Marian Rechowicz (rektor KUL), ks. prof. Mieczysław Żywczyński (promotor pracy magisterskiej), ks. prof. Bolesław Kumor, ks. prof. Stanisław Librowski”⁹. Pod kierunkiem ks. prof. M. Rechowicza napisał ks. A. Kielbasa pracę seminaryjną na temat: *Współczesne badania nad unią florencką w Polsce*. Następnie przyszedł czas na ukoronowanie studiów specjalistycznych: „Ks. Antoni Jerzy Kielbasa urodzony dnia 6 listopada 1938 r. w Świętochłowicach odbył studia na Wydziale Teologicznym zakres specjalizacji: Historia Kościoła. Przedstawił pracę magisterską na temat: *Początki Salwatorianów na ziemiach polskich (1900-1908)* ocenioną jako bardzo dobrą i po złożeniu egzaminu magisterskiego z wynikiem dobrym uzyskał w dniu 24 czerwca 1968 r. niniejszy dyplom Magistra Historii Kościoła”¹⁰. Taka ocena pracy magisterskiej, napisanej na seminarium u wybitnego historyka, ks. prof. M. Żywczyńskiego, należała niewątpliwie do rzadkości. Pisanie pracy magisterskiej o tematyce salwatoriańskiej motywowało ks. A. Kielbasę do kontynuowania tej tematyki: „W czasie pisania tej pracy zafascynowałem się duchowością świątobliwego założyciela Salwatorianów i sióstr Salwatorianek – Sługi Bożego Jana Chrzyciela (w zakonie – Franciszek Maria od Krzyża) Jordana (1848-1918). Postanowiłem wówczas poświęcić swoje siły badaniu życia wewnętrznego, działalności zakonodawczej, to jest realizacji jego idei powołania nowego zakonu”¹¹. Jednocześnie uwagi tego mistrza ukierunkowały zasadnicze badania i poszukiwania młodego adepta sztuki historycznej: „W czasie studiów na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim ks. prof. Mieczysław Żywczyński zwrócił mi uwagę, że solidne i naukowe opracowanie biogramu oraz życia wewnętrznego Założyciela nie będzie możliwe bez studiów nad źródłami związanymi z etapami formowania

⁸ Tamże; APPS, Ks. Antoni Kielbasa. 16. Mors et obitus (Ks. W. Węglarz SDS, Ks. Prof. Antoni Kielbasa SDS 1938-2010); por. B. Giemza, *Odszedł człowiek i kapłan z pasją. Ks. Prof. PWT Dr. Hab. Antoni Jerzy Kielbasa, Salwatorianin (1938-2010)*, „Nowa Gazeta Trzebnicka” nr 29 (20-26.07.2010), s. 12.

⁹ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (Curriculum vitae, studiorum et operum).

¹⁰ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (8. Opera peracta. Magisterium, doktorat i habilitacja. Nominacje].

¹¹ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (Curriculum vitae, studiorum et operum).

się zgromadzenia (...). Wziąłem sobie głęboko do serca uwagi swego Mistrza z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”¹².

W życiu ks. mgra A. Kielbasy rozpoczął się ważny okres. Pod koniec studiów przeniósł się do domu zakonnego do Nałęczowa i z polecenia władz zakonnych rozpoczął żmudne prace nad dziejami zgromadzenia salwatorianów. W tym czasie głosił również kazania i rekolekcje w licznych parafiach. W 1969 r. został mianowany korespondentem zgromadzenia przy Biurze Prasowym Sekretariatu Episkopatu Polski¹³.

W maju 1970 r. ks. A. Kielbasa wyjechał do Rzymu: „Myśląc o solidnej pracy związanej z życiem i działalnością zakonodawczą Założyciela, udałem się w 1970 r. do Rzymu i rozpocząłem żmudną kwerendę w archiwum generalnym salwatorianów, a także i w innych archiwach Wiecznego Miasta, gdzie można się było spodziewać nawet drobnych śladów działalności ks. Jordana. Ta żmudna kwerenda archiwalna zmusiła mnie do dodatkowych badań w archiwach austriackich, szwajcarskich, niemieckich (Założyciel Salwatorianów był bowiem kapłanem archidiecezji fryburskiej w Niemczech), a nawet amerykańskich, egipskich i izraelskich. Z prac tych wyniosłem duże doświadczenie badawcze”. W czasie blisko trzyletniego pobytu w Rzymie ks. A. Kielbasa wolny czas wykorzystywał na pogłębienie studiów specjalistycznych z historii i teologii na rzymskich uczelniach: Angelicum i na Uniwersytecie Gregoriańskim¹⁴.

Jesienią 1972 r., po powrocie do Polski, osiadł w Trzebnicy. Tutaj rozpoczął się najdłuższy etap w jego życiu, który trwał do śmierci. Rozpoczęła się bogata działalność dydaktyczno-wychowawcza, której rozwój możemy śledzić w trzech zasadniczych kierunkach. Przyjrzyjmy się pokrótce zasadniczym obszarom działalności ks. A. Kielbasy: zarówno apostołskiej, jak też naukowej.

II. W służbie Zgromadzenia Towarzystwa Boskiego Zbawiciela

1. Funkcje pełnione w Zgromadzeniu

Ksiądz Antoni Kielbasa został obdarzony dużym zaufaniem ze strony współbraci zakonnych. Jako delegat Polskiej Prowincji Salwatorianów sześciokrotnie uczestniczył w obradach Kapituły Generalnej Zgromadzenia

¹² Tamże.

¹³ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (16. Mors et obitus. Ks. W. Węglarz SDS, Ks. Prof. Antoni Kielbasa SDS 1938-2010).

¹⁴ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (Curriculum vitae, studiorum et operum).

Salwatorianów (1975, 1981, 1987, 1993, 1999, 2006). Od 1968 r. uczestniczył – w różnym charakterze – w każdej Kapitułe Prowincjalnej. Dwukrotnie pełnił funkcję wikariusza prowincjalnego Polskiej Prowincji Salwatorianów (1975-1978; 1981-1985), raz konsultora prowincjalnego (1978-1981). Przez kilka kadencji był przełożonym lub zastępcą przełożonego domu zakonnego w Trzebnicy. Zmarł jako superior, czyli przełożony wspólnoty zakonnej. Należy dodać, że ks. A. Kielbasa, będąc wikariuszem prowincjalnym, należał do międzynarodowej komisji rewizji konstytucji soborowych. Był stale zaangażowany w prace różnorodnych komisji prowincjalnych. Przykładowo, 11 grudnia 1997 r. Prowincjał Polskiej Prowincji Salwatorianów, ks. Bogdan Giemza, mianował go członkiem dwóch komisji: pierwszej – ds. obchodów jubileuszu 150-lecia urodzin Założyciela salwatorianów i sióstr salwatorianek, Sługi Bożego ks. F. Jordana i przygotowań jubileuszu 100-lecia pobytu salwatorianów w Polsce, i drugiej – ds. Rewizji Statutów Prowincjalnych Polskiej Prowincji Salwatorianów¹⁵.

2. Wykładowca i nieustrudzony badacz tematyki salwatoriańskiej

Od listopada 1972 r. ks. A. Kielbasa rozpoczął w Wyższym Seminarium Duchownym Salwatorianów wykłady z historii Kościoła, patrologii i historii zgromadzenia salwatorianów. Wykładał zarówno w nowicjacie, jak i w seminarium. Zajęcia te prowadził nieustannie aż do swojej śmierci.

Znaczną uwagę skupił na gromadzeniu zbiorów archiwalnych, odnoszących się do historii zgromadzenia salwatorianów. Archiwum Polskiej Prowincji Salwatorianów w Krakowie było do lat 70. XX w. bardzo ubogie wskutek poniesionych strat wojennych. Wyjazd za granicę w 1970 r. przyniósł wymierne owoce w tym zakresie: „Jednym z najważniejszych osiągnięć mojego pobytu za granicą było zmikrofilmowanie i kserografowanie materiałów archiwalnych w Rzymie we wspomnianych wyżej krajach i przewiezienie ich do Polski, do prowincjalnego archiwum Salwatorianów w Krakowie”¹⁶. Powstał więc tutaj znakomity warsztat naukowy do badań nad działalnością Założyciela, historią salwatorianów w Polsce oraz rozwoju samego Zgromadzenia.

Na początku lat 70. XX w. ks. Antoni Kielbasa podjął niezwykle ważną inicjatywę: „W obliczu wezwań Soboru Watykańskiego Drugiego do przysto-

¹⁵ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (8. Opera peracta. Udział w pracach historycznych SDS).

¹⁶ Tamże.

sowanej odnowy życia zakonnego wysunąłem, na początku lat siedemdziesiątych w Rzymie, koncepcję powołania Międzynarodowej Komisji Historycznej Salwatorianów, której jednym z głównych zadań byłaby edycja tekstów źródłowych, związanych z historią Zgromadzenia Salwatorianów”¹⁷. Międzynarodowa Komisja Historyczna Salwatorianów została powołana do istnienia w 1971 r., a ks. A. Kiełbasa był jej członkiem do samej śmierci. Jedną z największych zasług wspomnianej Komisji Historycznej było zinwentaryzowanie materiałów archiwalnych domu generalnego salwatorianów w Rzymie. Od początku istnienia tej komisji jej członkowie zajęli się redagowaniem edycji materiałów źródłowych, związanych z historią Zgromadzenia. Ukazywały się one w serii *Documenta et Studia Salvatoriana* (DSS), a do tej pory wydano 24 tomy tej źródłowej edycji.

Na przestrzeni tych lat ks. A. Kiełbasa organizował wiele sympozjów i okolicznościowych uroczystości salwatoriańskich oraz włączał się czynnie w organizację różnych jubileuszy zakonnych. Przedsięwzięcia te miały zarówno wymiar krajowy – na terenie Polski, jak również znaczenie w skali międzynarodowej. Na osobne uznanie zasługuje choćby jego znaczny wkład w prowadzenie wykładów i organizowanie specjalnych sesji i sympozjów w różnych żeńskich kongregacjach zakonnych: w Polskiej Prowincji Sióstr Salwatorianek (szczególnie w domu prowincjalnym w Goczałkowicach-Zdroju), w Zgromadzeniu Sióstr Rodziny Betańskiej i w Zgromadzeniu Sióstr Boromeuszek. Tradycyjnie w lipcu prowadził wykłady dla nowicjuszek tej ostatniej kongregacji w Mikołowie na Górnym Śląsku.

Owoce tak intensywnych badań ks. A. Kiełbasy były liczne publikacje. Pierwszą ważną publikacją nad dziejami polskich salwatorianów była wydana w 1970 r. w Rzymie książka pod tytułem: *Salwatorianie na Ziemiach Zachodnich i Północnych*. W następnych latach ukazywały się kolejne cenne pozycje: *Ein Apostel seiner Zeit – P. Chryzostom Małysiak 1884-1966* (Rzym 1972); *Towarzystwo Boskiego Zbawiciela – Salwatorianie. Zarys historii Zgromadzenia* (Rzym 1978); *Zgromadzenie Sióstr Rodziny Betańskiej 1930-1980* (Kraków 1980); *Salwatorianie Polscy w USA* (Kraków 1983) czy *Droga Salwatorianów polskich do założenia własnej prowincji* (Trzebnica 1987). Pod jego redakcją ukazały się inne ważne publikacje: *Salwatorianie w Polsce 1900-1975* (Rzym 1975); *Księga zmarłych Salwatorianów polskich 1900-1975* (Rzym–Kraków 1975); *Dom zakonnny Salwatorianów w Bagnie* (Rzym–Kraków 1981). Ksiądz A. Kiełbasa był jednym z redaktorów edycji jubileuszowej, wydanej z okazji stulecia istnienia

¹⁷ Tamże.

Towarzystwa Boskiego Zbawiciela: *Die Salvatorianer in Geschichte und Gegenwart 1881-1981* (Rom 1981). Uwagę badawczą poświęcił postaciom wielu polskich salwatorianów. Przez wiele lat na seminarium z historii Kościoła, które ks. prof. A. Kielbasa prowadził w Wyższym Seminarium Duchownym Salwatorianów w Bagnie, powstało wiele cennych prac magisterskich, poświęconych różnorodnym aspektom historii Polskiej Prowincji Salwatorianów. Stanowią one ważny przyczynek do napisania całościowej historii salwatorianów w Polsce.

Przez wszystkie lata zgłębiania dziejów zgromadzenia Towarzystwa Boskiego Zbawiciela okazywał niezwykle zainteresowanie procesem beatyfikacyjnym Założyciela zgromadzeń salwatoriańskich, O. Franciszka Marii od Krzyża Jordana. Jego rozległa wiedza i kompetencja w tej dziedzinie znajdowała uznanie nie tylko pośród współbraci i sióstr Salwatorianek, ale także pośród członków samego Zarządu Generalnego Zgromadzenia Salwatorianów. Po nagłej śmierci znakomitego badacza problematyki salwatoriańskiej i postulatora Procesu Beatyfikacyjnego Sługi Bożego O. Franciszka Marii od Krzyża Jordana, ks. Tymoteusza Edweina, Zarząd Generalny Zgromadzenia Salwatorianów zwrócił się w maju 1986 r. z prośbą właśnie do ks. A. Kielbasy o kontynuację dzieła poprzednika w charakterze postulatora wspomnianego procesu beatyfikacyjnego. Chociaż ks. A. Kielbasa z różnych względów nie podjął się wówczas tego zadania, to do końca życia wspierał wszystkie prace związane z procesem beatyfikacyjnym Założyciela, o. F. Jordana. Szczególną pomoc okazywał od 2000 r., kiedy proces ten wkroczył w nową, decydującą fazę. Wiedza i kompetencja ks. prof. A. Kielbasy były wielką pomocą w tych latach podczas prac Międzynarodowej Komisji Historycznej, wspierającej prace zespołu postulacyjnego. Cieszył się ukończeniem całościowej dokumentacji związanej z procesem beatyfikacyjnym o. Jordana (*Positio*) i dostarczeniem jej w grudniu 2007 r. do Kongregacji ds. Świętych. Z radością przyjął pozytywną opinię Komisji Historycznej w czerwcu 2008 r. Nie doczekał jednak pozytywnej decyzji Komisji Teologicznej i decyzji Ojca Świętego, Benedykta XVI. Dnia 14 stycznia 2011 r. Ojciec Święty przyjął na audiencji kard. Angelo Amato SDB, prefekta Kongregacji ds. Świętych, i polecił Kongregacji promulgację dekretu o heroiczności cnót Sługi Bożego, o. F. Marii od Krzyża Jordana. W jakiejś jednak wizji proroczej ks. Kielbasa przewidywał taki właśnie bieg wydarzeń, przygotowując ostatnią pozycję salwatoriańską o ostatnich dniach życia o. F. Jordana: *Po życiu błogosławionym błogosławione odejście* (Trzebnica 2008). Przełożony Generalny Towarzystwa Boskiego Zbawiciela, dziękując ks. prof. A. Kielbasie za to dzieło w dniu 16 września 2008 r., tak je ocenił: „Jest to dzieło bardzo ważne dla nas

wszystkich szczególnie podczas *Roku Ojca Jordana* i bez wątpienia przyczyni się ono do szerzenia weneracji naszego Czcigodnego Ojca Założyciela, a tym samym jego beatyfikacji, której wszyscy oczekujemy”¹⁸.

III. Szerzenie kultu św. Jadwigi Śląskiej

Po powrocie do kraju w 1972 r. ks. A. Kiełbasa zamieszkał w domu zakonnym salwatorianów w Trzebnicy i na trwałe, do końca swego życia, włączył się w pracę duszpasterską w sanktuarium św. Jadwigi. Ta święta, historia trzebnickiej bazyliki i dzieje Kościoła na Śląsku stały się zasadniczym przedmiotem jego zainteresowań naukowych. Przygotowując się do kolokwium habilitacyjnego w 1998 r., ks. dr A. Kiełbasa mógł stwierdzić, iż w ciągu ostatnich 27 lat podjął wiele tematów historycznych poruszających kwestię dziejów Ziemi Śląskiej i historii zgromadzenia salwatorianów: wyniki swych badań przedstawił w 18 opublikowanych książkach naukowych (8 z nich pod jego redakcją lub sam należał do zespołu redakcyjnego), zaś 17 innych jego książek miało charakter popularny. Ponadto opublikował 21 artykułów naukowych oraz 200 artykułów popularno-informacyjnych¹⁹. W latach 90. XX w. ks. A. Kiełbasa przygotował do druku cały szereg prac o św. Jadwidze Śląskiej, o Trzebnicy oraz z historii Kościoła katolickiego nad Odrą. Na początku lat 90. ukazały się drukiem dwa opracowania: *Święta Jadwiga Śląska* (Warszawa 1990); *Trebnitz Am Ende des Zweiten Weltkrieges* (München 1992). 750-lecie śmierci św. Jadwigi było okazją do zorganizowania międzynarodowego sympozjum naukowego we Wrocławiu i Trzebnicy oraz przygotowania wielu wydawnictw: *Kobieta pod każdym względem czcigodna* (Trzebnica 1993); *Święta Jadwiga na drzeworytach Legendy Większej* – wersja polska i niemiecka (Trzebnica 1993); *Bractwo Świętej Jadwigi* (Trzebnica 1993). Plonem wspomnianego wyżej ważnego i cennego sympozjum było wydanie *Księgi Jadwiżańskiej* (Wrocław 1995); jednym z jej redaktorów był ks. dr A. Kiełbasa. Księga ta została uhonorowana „Piórem Fredry” podczas Przeglądu Dobrej Książki we Wrocławiu w grudniu 1995 r. W 1995 r. ukazała się również – z inicjatywy Towarzystwa Miłośników Ziemi Trzebnickiej – cenna monografia: *Trzebnica. Zarys rozwoju miasta na przestrzeni wieków*. Została ona opracowana przy czynnym udziale miejscowych historyków, a jej współautorem był również ks. dr A. Kiełbasa. Kolejnym ważnym

¹⁸ APPS, APZ *Kiełbasa Antoni* (8. Opera peracta).

¹⁹ APPS, APZ *Kiełbasa Antoni* (Curriculum vitae, studiorum et operum).

wydarzeniem było sympozjum naukowe zorganizowane w 2000 r. z okazji 750-lecia nadania Trzebnicy praw miejskich. Dwa lata później, we wrześniu 2002 r., w sympozjum w Trzebnicy obradowało wielu znakomitych badaczy i historyków. Ta ważna refleksja naukowa była poświęcona 800. rocznicy ufundowania opactwa cysterek w Trzebnicy. Jednym z organizatorów tego ważnego spotkania był znowu ks. A. Kielbasa²⁰.

Życie archidiecezji wrocławskiej, rozwój i żywotność sanktuarium św. Jadwigi w Trzebnicy i sprawy społeczne lokalnej wspólnoty angażowały go nieustannie. Ksiądz prof. A. Kielbasa odczuwał nieustanną potrzebę szerzenia kultu św. Jadwigi Śląskiej. Wykorzystywał w tym celu szerokie spektrum różnorodnych środków: głosił kazania w trzebnickim sanktuarium; publikował artykuły, książki, broszury i okolicznościowe wydawnictwa; wygłaszał audycje radiowe i telewizyjne, a także wykłady na sympozjach naukowych czy w czasie różnorodnych spotkań. Jego obecność gwarantowała zawsze znakomitą oprawę uroczystości religijnych i patriotycznych organizowanych w Trzebnicy.

Ksiądz Profesor zyskał szeroką sławę jako wybitny znawca życia św. Jadwigi i samego sanktuarium jadvizańskiego. Był bardzo cenionym przewodnikiem po bazylice trzebnickiej dla różnorodnych grup, zwłaszcza pielgrzymów, przybywających zarówno z Polski, jak i z zagranicy, a zwłaszcza z Niemiec. W ten sposób stał się w naturalny sposób rzecznikiem idei pojednania narodów polskiego i niemieckiego. Zachowana korespondencja w języku niemieckim jest ewidentnym świadectwem jego różnorodnych kontaktów zarówno z przedstawicielami duchowieństwa niemieckiego: z biskupami, jak i innymi kapłanami, a także z wieloma osobami świeckimi, zaangażowanymi w wielu ważnych obszarach życia kościelnego i kulturalnego. Były to również serdeczne więzi ze współbraćmi – salwatorianami z obszaru języka niemieckiego. Na uwagę zasługuje długoletnia korespondencja ks. A. Kielbasy z obecnym metropolitą Kolonii, kard. Joachimem Meisnerem²¹.

Bliskie były kontakty ks. Profesora z młodzieżą, nauczycielami i ludźmi kultury. Przez lat czynnie angażował się w duszpasterstwo nauczycieli. Podejmował z nimi liczne wyjazdy zagraniczne, które na trwałe wpisały się w pamięć ich uczestników. To w znacznej mierze dzięki jego staraniom odbywają się w Trzebnicy od 1993 r. Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej. Przyczynił się

²⁰ Tamże; APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (10. Relations; *Refleksje o życiu godziwym* [Jerzy Bogdan Kos]. *Jubileusz 40-lecia kapłaństwa*, s. 6-7).

²¹ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (10. Relations; j. niemiecki; korespondencja z ks. kard. J. Meisnerem).

do powstania w Trzebnicy Muzeum Kultu św. Jadwigi, które stało się kuźnią wiedzy o przeszłości regionu. Talent organizacyjny ks. prof. A. Kielbasy ujawnił się w umiejętności organizowania wielu ważnych wystaw. Były one związane z historią św. Jadwigi, Piastów Śląskich, cysterek i sióstr boromeuszek w Trzebnicy czy z aktualnymi wydarzeniami społecznymi. Innym z obszarów jego zaangażowania były prace Towarzystwa Miłośników Ziemi Trzebnickiej oraz współpraca z redakcją rocznika „Brzask” i redakcją tygodnika „Nowa Gazeta Trzebnicka”. Warto wspomnieć o jeszcze innej cennej inicjatywie ks. prof. A. Kielbasy. Zabiegał i wspierał finansowo ufundowanie wielu tablic pamiątkowych w przestarzałej bazylice trzebnickiej. Wraz z ks. prof. J. Swastkiem i dr Michałem Kaczmarkiem był fundatorem popiersia św. Jadwigi Śląskiej, ustawionej w holu Ratusza Wrocławskiego 25 września 2002 r.²²

Ksiądz prof. A. Kielbasa przyczynił się w znacznym stopniu do rozszerzenia kultu św. Jadwigi w Polsce i za granicą. To w dużej mierze dzięki jego staraniom Kongregacja ds. Duchowieństwa – za zgodą Ojca Świętego Benedykta XVI – erygowała w dniu 24 stycznia 2007 r. Międzynarodowe Sanktuarium Świętej Jadwigi Śląskiej w Trzebnicy. Dzięki jego zabiegom w roku 2007 powołano też do życia „Dużą Ścieżkę” św. Jadwigi w Trzebnicy²³.

IV. Profesor Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu

Po długoletnich badaniach naukowych i pełnieniu różnorodnych funkcji zakonnych nadszedł czas na przygotowanie rozprawy doktorskiej. Podjęty przez ks. A. Kielbasę temat dysertacji doktorskiej stanowił ukoronowanie jego badań w tematyce salwatoriańskiej. Poświęcił ją Założycielowi salwatorianów i salwatorianek, ks. Franciszkowi Jordanowi, oraz kształtowaniu się i realizacji idei powołania nowego zgromadzenia w Kościele (*Ksiądz Franciszek Maria od Krzyża Jordan (1848-1918) założyciel salwatorianów. Jego idee, plany i realizacja*). Obrona pracy doktorskiej odbyła się na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu w dniu 2 grudnia 1992 r. Jej promotorem był zasłużony historyk i prorektor Papieskiego Wydziału Teologicznego, ks. prof. dr hab. Józef Swastek. Jeden z recenzentów, ks. prałat prof. dr hab. Kazimierz Dola, zwrócił uwagę, że praca ks. A. Kielbasy została przygotowana w oparciu o źródła tak

²² APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (10. Relationes; *Refleksje o życiu godziwym* [Jerzy Bogdan Kos]. *Jubileusz 40-lecia kapłaństwa...*, s. 10-11); B. Giemza, *Odszedł człowiek*, s. 12.

²³ Tamże.

archiwalne, jak i drukowane. Umiejętne i fachowe ich wykorzystanie zapewnia jej długą żywotność, to znaczy, iż „nie będzie się ona starzeć z upływem lat”²⁴. Uzyskanie stopnia naukowego doktora otworzyło ks. A. Kielbasie drogę do działalności dydaktyczno-naukowej na papieskiej uczelni we Wrocławiu: „Dzięki szczególnej życzliwości ks. kard. Henryka Gulbinowicza, Wielkiego Kanclerza Papieskiego Fakultetu Teologicznego, zostałem w październiku 1993 r. mianowany adiunktem PFT i odtąd prowadzę zajęcia dydaktyczne, głównie z tematyki dziejów Kościoła na Śląsku, dla studentów kursu licencjackiego i doktoranckiego oraz chronologiczne wykłady z historii Kościoła powszechnego dla świeckich studentów”²⁵.

Jedną z interesujących edycji wydawniczych, rozpoczętych w tym okresie aktywności naukowej ks. dra A. Kielbasy, była seria wydawnicza *Sól Ziemi Śląskiej*. Rozpoczęła ją pozycja biograficzna: *Ks. Adrian Włodarski (1807-1875) – biskup pomocniczy diecezji wrocławskiej w latach 1861-1875* (Trzebnica 1995). W ramach tej serii zostały przybliżone inne sylwetki, które wniosły znaczny wkład w kulturę tego regionu (ks. Grzegorz Czech SDS, br. Feliks Sierny SDS, Adolf Hytrek).

W 1998 r. ks. dr A. Kielbasa zdał pomyślnie kolokwium habilitacyjne na podstawie rozprawy *Salwatorianie z ziem polskich w latach 1881-1903* (Wrocław 1998, t. I, s. 350; t. II, Dokumentacja, s. 422) oraz dotychczasowego dorobku naukowego. Następnie został powołany na stanowisko docenta na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu. W 2001 r. otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego tegoż Wydziału. Nominacja ta była ukoronowaniem jego dotychczasowej aktywności naukowej i dydaktycznej: 392 pozycje w bibliografii prac opublikowanych od 1967 r. Wśród nich znalazło się 18 zbiorowych i autorskich książek naukowych oraz 20 książek popularnonaukowych. Ksiądz prof. A. Kielbasa był wówczas promotorem ponad 30 prac magisterskich i jednej dysertacji doktorskiej, a także recenzentem 80 prac magisterskich, dwóch doktorskich i dwóch prac habilitacyjnych²⁶.

Do śmierci był kierownikiem katedry Historii Kościoła na Śląsku. Cały dorobek naukowy ks. prof. A. Kielbasy obejmuje ponad 500 publikacji w postaci książek, okolicznościowych ksiąg pamiątkowych przygotowywanych z różnych okazji, artykułów o charakterze naukowym i popularnonaukowym.

²⁴ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (Curriculum vitae, studiorum et operum).

²⁵ Tamże.

²⁶ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (10. Relationes; *Refleksje o życiu godziwym* [Jerzy Bogdan Kos]. *Jubileusz 40-lecia kapłaństwa*, s. 7-8).

Na szczególne wyróżnienie zasługuje aktywna współpraca z Instytutem Historycznym i Instytutem Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocławskim Towarzystwem Naukowym i z Górnośląskim Instytutem Historycznym w Katowicach.

V. Wdzięczność i uznanie

Sam bohater tego biograficznego eseju tak podsumowywał swoją aktywność przed przystąpieniem do kolokwium habilitacyjnego w 1998 r.: „Starałem się, w miarę możliwości, uczestniczyć w życiu duszpasterskim w Trzebnicy, zwłaszcza poprzez formy szerzenia kultu św. Jadwigi, posługiwanie pielgrzymom i turystom, organizowanie spotkań i wystaw, a także współpracę z Towarzystwem Miłośników Ziemi Trzebnickiej. Korzystam też z możliwości popularyzowania tematyki śląskiej, zwłaszcza hagiograficznej oraz propagowania prac podejmowanych przez salwatorianów. Mówiłem na te tematy wielokrotnie w rozgłośni Radia Watykańskiego, a także w programach Telewizji Polskiej, jak: *Kamienie mówią po polsku* oraz *Modlitwa wieczorna*. Do ważnych zajęć należy wspieranie zgromadzeń zakonnych żeńskich w archidiecezji wrocławskiej przez wygłaszanie konferencji, a zwłaszcza pomoc nad prowadzonymi pracami historycznymi²⁷.

Dodajmy, że w roku 1994 został on ustanowiony członkiem specjalnej komisji historycznej, a więc biegłym (*peritus*) w sprawie beatyfikacji Założyciela Zgromadzenia Sióstr Jadwizanek, Sługi Bożego ks. Roberta Spiske. W roku 2001 arcybiskup metropolita wrocławski, kard. Henryk Gulbinowicz, ustanowił inną komisję historyczną, w sprawie beatyfikacji założyciela Zgromadzenia Sióstr Maryi Niepokalanej, Sługi Bożego ks. Jana Sznajdera. Jednym z jej członków został ks. prof. A. Kielbasa²⁸. To do niego zwróciła się także Przełożona Generalna Zgromadzenia Sióstr Rodziny Betańskiej, M. Amanda Różanka. Wyraziła prośbę o przygotowanie naukowej biografii Założyciela tego zgromadzenia, Sługi Bożego ks. Chryzostoma Małysiaka, w związku z rozpoczęciem jego procesu beatyfikacyjnego²⁹.

Tak wszechstronna i bogata aktywność ks. prof. A. Kielbasy została doceniona zarówno w Polsce, jak i za granicą. W 1998 r. prezydent Republiki Fede-

²⁷ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (Curriculum vitae, studiorum et operum).

²⁸ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (8. Opera per acta).

²⁹ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (10. Relationes; korespondencja-język polski).

ralnej Niemiec dr Roman Herzog przyznał mu Krzyż Zasługi RFN w uznaniu szczególnych zasług na polu pojednania polsko-niemieckiego i szerzenia kultu św. Jadwigi. Ksiądz A. Kielbasa potwierdził swoją popularność, zostając członkiem honorowym Towarzystwa Miłośników Ziemi Trzebnickiej, honorowym profesorem Gimnazjum nr 1 im. Księcia Henryka Brodatego w Trzebnicy oraz wygrywając plebiscyt prasowy na najbardziej wpływową osobę w powiecie w 1999 r.³⁰ W 2000 r., z okazji 750. rocznicy uzyskania przez Trzebnicę praw miejskich, otrzymał godność Honorowego Obywatela Trzebnicy³¹. W styczniu 2003 r. ks. prof. A. Kielbasa otrzymał medal *Pontificia Facultas Theologica* z okazji 300-lecia Wydziału Teologicznego we Wrocławiu. W tym samym roku katolickie stowarzyszenie „Civitas Christiana” przyznało mu nagrodę im. Juliusza Ligonia za wkład badawczy w poznanie dziejów Kościoła na Śląsku, popularyzację wiedzy historycznej o ziemi śląskiej i „zwykłe, ludzkie człowieczeństwo”. W życzeniach, skierowanych do ks. prof. A. Kielbasy przez kard. H. Gulbinowicza w 2003 r. z okazji 40-lecia święceń kapłańskich, znalazły się i te słowa: „Wspominając wielkoduszną służbę kapłańską Księdza Profesora w Archidiecezji Wrocławskiej, zwłaszcza jako wykładowcy w Wyższym Seminarium Duchownym w Bagnie, wykładowcy i kierownika katedry historii Kościoła w Średniowieczu na Wydziale Teologicznym we Wrocławiu, autora publikacji historycznych m.in. o świętej Jadwidze Księżnej Śląska, czynny wkład w przygotowanie Millenium Biskupstwa Wrocławskiego – składam z tej okazji serdeczne gratulacje oraz imieniem Archidiecezji Wrocławskiej i własnym z serca dziękuję”³². Kardynał Joachim Meisner, przesyłając życzenia z tej samej okazji, powtórzył słowa wypowiedziane już w 1998 r. w Trzebnicy z okazji nadania Krzyża Zasługi przez prezydenta Romana Herzoga: „Ksiądz przez swoją radosną, pełną życzliwości formę przekazu w czasie oprowadzania Niemców w bazylice trzebnickiej więcej uczynił dla pojednania, aniżeli osiągnęli na tej drodze politycy na płaszczyźnie europejskiej polityki”³³. 24 maja 2005 r. ks. prof. A. Kielbasa odebrał z rąk ambasadora Republiki Austrii w Rzeczypospolitej Polskiej, Georga Weissa, Austriacki Krzyż Honorowy I Klasy w dziedzinie Nauki i Kultury. To cenne wyróżnienie przyznał mu – na wniosek Ministra Nauki i Kultury – prezydent Austrii, Heinz Fischer. Ksiądz Profesor otrzymał je za podjęcie i przeprowadzenie wielu prac badawczych

³⁰ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (8. Opera peracta; artykuł: Z. Lubicz-Miszewski, Ks. Antoni Kielbasa, 48xTak. Obecność).

³¹ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (12. Premia I. Medale, odznaczenia, nagrody).

³² APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (11. Festa et iubilaea).

³³ Tamże.

i opracowań, wiążących Śląsk z Austrią, a także za podjęcie przez salwatorianów wielu działań w celu zacieśnienia związków i rozwoju współpracy z Austrią³⁴. W tym samym roku Towarzystwo Miłośników Ziemi Trzebnickiej przyznało mu tytuł Europejczyka Roku 2005 w uznaniu za wielokierunkową działalność na rzecz pojednania i współpracy narodów³⁵. W sierpniu 2006 r. ks. prof. A. Kielbasa otrzymał życzenia od Przełożonego Generalnego Towarzystwa Boskiego Zbawiciela, ks. Andrzeja Urbańskiego, z okazji Złotego Jubileuszu profesji zakonnej. Przełożony Generalny wyraził uznanie dla czcigodnego Jubilata w słowach: „(...) Jest moim zaszczytem podziękować Księdzu Jubilatowi za Jego 50 lat wyjątkowej posługi salwatoriańskiej, która przyczyniła się nie tylko do rozwoju naszej Prowincji, ale w bardzo dużej mierze dla rozwoju naszego Zgromadzenia Zakonnego (...). Jesteśmy dumni z wielorakich osiągnięć Księdza Jubilata przez ostatnie 50 lat”³⁶. Decyzją Rady Miejskiej Miasta Trzebnicy z dnia 29 grudnia 2008 r. na wniosek Towarzystwa Miłośników Ziemi Trzebnickiej został mu przyznany tytuł Zasłużony dla Gminy Trzebnica³⁷.

Znamienny był listopad 2009 r. 25 listopada tego roku w Domu Pielgrzyma w Trzebnicy odbyła się uroczystość wręczenia ks. prof. A. Kielbasie Medalu Komisji Edukacji Narodowej. Został on mu przyznany w dniu 15 czerwca 2009 r. przez Minister Edukacji Narodowej, Katarzynę Hall, na wniosek prof. Anatola Omelaniuka, prezesa Towarzystwa Regionalistów. Na początku listopada inna z wiadomości stanowiła dla ks. prof. A. Kielbasy „ogromną niespodziankę”. Postanowieniem Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego z dnia 9 listopada 2009 r. w uznaniu wybitnych zasług w kultywowaniu historii oraz upowszechnianiu kultury polskiej, za osiągnięcia w pracy duszpasterskiej i pedagogicznej oraz za zasługi w działalności na rzecz społeczności lokalnej otrzymał on jedno z najwyższych polskich odznaczeń – Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski. Uroczystość wręczenia odznaczenia odbyła się 8 grudnia 2009 r. w bazylice trzebnickiej³⁸. Rektor Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, ks. prof. dr hab. Waldemar Irek, skierował na ręce ks. prof. A. Kielbasy specjalne życzenia: „Z wielką radością przyjąłem wiadomość o przyznaniu Księdzu Profesorowi odznaczenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – Krzyża Oficerskiego Orderu Odrodzenia Polski. W imieniu własnym i całej społeczności

³⁴ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (12. Premia I. Medale, odznaczenia, nagrody).

³⁵ Tamże.

³⁶ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (11. Festa et iubilaea).

³⁷ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (12. Premia I. Medale, odznaczenia, nagrody); B. Giemza, *Odszedł człowiek*, s. 12.

³⁸ Tamże.

Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu pragnę pogratulować Księdzu Profesorowi tak wielkiego i w pełni zasłużonego wyróżnienia³⁹.

W następnym roku, 2010, ks. prof. A. Kielbasa otrzymał kolejne odznaczenia i nagrody. 27 maja podczas posiedzenia Rady Miejskiej w Urzędzie Miasta w Obornikach Śląskich ks. Profesor został odznaczony medalem Honorowego Obywatela Obornik Śląskich. W tym samym miesiącu została mu przyznana przez Samorząd Dolnego Śląska i Kraj Związkowy Dolnej Saksonii Nagroda Kulturalna Śląska. Ostatnią nagrodą przyznaną ks. Kielbasie była Nagroda Kulturalna Dolnego Śląska „Silesia”. Uchwałę w tej sprawie podjęto na sesji Sejmiku Województwa Dolnośląskiego w dniu 8 lipca 2010 r. Nagrodę tę odebrał w dniu 3 września 2010 r. Prowincjał Polskiej Prowincji Salwatorianów, ks. Piotr Filas. Przy okazji tych uroczystości, jakie miały we wrocławskim ratuszu, została otwarta także wystawa w Muzeum Miejskim – Muzeum Sztuki: *W hołdzie i dla chwały Świętej Jadwigi – patronki Śląska. Pamięci księdza profesora Antoniego Kielbasy 1938-2010*. W laudacji, wypowiedzianej z okazji przyznania ks. Profesorowi statuetki „Silesia”, marszałek województwa dolnośląskiego, Marek Łapiński, przypominając odznaczenia przyznane mu przez prezydentów Niemiec, Austrii i Polski, oraz dwa tytuły: Honorowego Obywatela Trzebnicy i Zasłużonego dla gminy Trzebnica, wypowiedział znamienne słowa: „Dla Księdza rodzinnym domem była niewątpliwie chrześcijańska Europa, lecz taki sam horyzont odnajdywał w malutkiej podwrocławskiej Trzebnicy, z której wieleset lat temu brzmiał jasny i mocny głos świętej Jadwigi. O tym głosie przypominał i jemu poświęcił swe dzieło skromnego salwatorianina – Europejczyka i wielkiego duchem Ślązaka⁴⁰”.

Niech podsumowaniem tego biogramu Mistrza i Wychowawcy będzie przywołanie jego osobistej refleksji w dwóch rozmowach-wywiadach, jakie przeprowadził z ks. prof. A. Kielbasą Marek Zygmunt. Kiedy w 2005 r. ks. Profesor bardzo cierpiał z powodu upadku i długotrwałego leczenia nóg, potrafił optymistycznie spojrzeć i na swoje życie, i na to bolesne ostatnie doświadczenie. Potrafił wówczas powiedzieć, że jego „hobby” to po prostu spacer i rozmowy towarzyskie: „Kontakt z każdym człowiekiem jest dla mnie miłym zajęciem. Odczuwam to szczególnie teraz, gdy do mojej szpitalnej sali przychodzi wielu ludzi, nie tylko duchownych”. Wspomniany wywiad – przeznaczony dla czytelników „Niedzieli” na Dolnym Śląsku – był dla ks. prof. A. Kielbasy okazją do podziękowania tym wszystkim, którzy go

³⁹ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (12. Premia I. Medale, odznaczenia, nagrody).

⁴⁰ Tamże.

wówczas pieczołowicie leczyli: lekarzom i personelowi Oddziału Chirurgii Urazowej IV Wojskowego Szpitala Klinicznego we Wrocławiu oraz Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego Sióstr Boromeuszek w Trzebnicy. Swoją wdzięczność ks. Profesor wyraził również „pod adresem m.in. wszystkich biskupów wrocławskich, moich kolegów z Papieskiego Wydziału Teologicznego, no i oczywiście współbraci zakonnych z mojego zgromadzenia”. Umiał z godnością przyjąć ten życiowy krzyż, a wzór takiej postawy czerpał z życia św. Jadwigi Śląskiej. Dwa lata później, w 2007 r., w innym z wywiadów nawiązał do tej tajemnicy cierpienia, snując głęboką refleksję nad „Świątą, zatopioną w medytacji nad Krzyżem”. Ksiądz prof. A. Kielbasa, wspominając swoją 35-letnią posługę w trzebnickim sanktuarium, przywołał wówczas kilka znamienych faktów. Szukając inspiracji w zainteresowaniu się postacią św. Jadwigi Śląskiej, wskazał na ogromny szacunek w jego rodzinie dla tego imienia, a także na fakt, iż w Chorzowie jest parafia pw. św. Jadwigi: „Zawsze chodziliśmy tam z rodzicami i rodzeństwem na uroczystości odpustowe”. Ten wywiad był jeszcze jedną okazją do przypomnienia osobistej fascynacji nauką, jaką była historia: „W Gimnazjum im. św. Jacka w Katowicach miałem doskonałego historyka, który tak potrafił wyklądać ten przedmiot, że już wtedy nabrałem ogromnej sympatii do tej dziedziny nauki”⁴¹.

To przywołanie na końcu korzeni i powrót do rodzinnego środowiska spajają łukiem refleksję nad życiem i dziełem ks. prof. A. Kielbasy. Pozostaje w naszej pamięci człowiek, kapłan, zakonnik i naukowiec, który gospodarując rozumnie i umiejętnie wieloma otrzymanymi od Boga talentami, zyskał sobie w oczach wielu określenie „człowieka instytucji”. Pochłaniała go pasja życia. Ta prawdziwa pasja pozostanie najbardziej charakterystycznym rysem jego charakteru. Jej zaś realizacja w osobistym życiu stała się żywym ucieleśnieniem idei, pasji i życia Założyciela salwatorianów i sióstr salwatorianek, dziś już Czcigodnego, O. Franciszka Marii od Krzyża Jordana.

* * *

Niniejsze wspomnienie zostało poświęcone postaci znakomitego Mistrza i Wychowawcy, ks. prof. Antoniego Kielbasy, salwatorianina (1938-2010). Całe swoje dojrzałe życie poświęcił na poznawanie, zgłębianie i przybliżanie charyzmatu Założyciela salwatorianów, Czcigodnego („Venerabile”) Ojca Franciszka

⁴¹ APPS, APZ *Kielbasa Antoni* (8. Opera peracta I. Udział w spotkaniach naukowych, wystąpienia, referaty, artykuły).

Marii od Krzyża Jordana, historii Zgromadzenia i dziejów Polskiej Prowincji Salwatorianów. Mieszkając od 1972 r. aż do śmierci we wspólnocie salwatorianów w Trzebnicy, prawie 40 lat swojego życia poświęcił on na nieustanne szerzenie kultu św. Jadwigi. Jednocześnie ks. prof. A. Kielbasa wyróżniał się jako badacz dziejów Kościoła o rozległych zainteresowaniach i bogatym dorobku naukowym. Stał się znany w wielu środowiskach naukowych, jako autor z zakresu monasteriologii, hagiografii, historii XIX i XX wieku oraz historii Śląska. Będąc profesorem Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu i Wyższego Seminarium Duchownego Salwatorianów w Bagnie, był ceniony i szanowany przez wielu jako znakomity mistrz, nauczyciel i wychowawca znaczącej ilości absolwentów tych uczelni. Stał się inicjatorem i sprawnym organizatorem rozmaitych sympozjów naukowych, także o międzynarodowym zasięgu i znaczeniu oraz różnorodnych konferencji, spotkań czy wystaw. To wspomnienie, poświęcone jego bogatej osobowości, jest jednym z przejawów wdzięczności za dzieło, które nam zostawił w dziedzictwie.

MASTER AND TEACHER.
FR. PROF. PWT ASSOC. ANTONI KIELBASA,
SALVATORIAN (1938-2010)

Summary

Salvatorian, Fr. prof. Antoni Kielbasa, who died unexpectedly in 2010, was a man with a very rich personality. This study first shows the essential elements of his biography. Then it takes up the theme of the service of Fr. Kielbasa to his religious family – Salvatorians. His functions in the assembly are mentioned, showing his contribution to the educational activities and the initiatives taken to explore the history of the Salvatorians. The article also shows him as a great promotor of the cult of St. Hedwig and a meritorius professor of the Pontifical Faculty of Theology in Wrocław. Such versatile and rich activities of Fr. Kielbasa were appreciated both in Poland and abroad. He was repeatedly honoured with various distinctions, titles and awards which the author mentions at length at the end of the article.